

СО Ил Дарханын уонна
Бырабыггалыстыбатын
пресс-службаста.

Оқо сайынгы сыныбаланга

О т бийн ортого буула, оскуулар, ухуйаалнар сайынны сыйналынгар бараннар, улуус кишингэр оёо ахсаана дэбдэаабыт. Билгэн турар, киин сир оёотун улахан дугара дэриэбинэгэ, «оёо, энэ шаадырыгар» сыйнаана тахсыбыт. Онон бөлүөлөгкэ олох сэргэхсийэ, дьон ахсаана эбиллэ түһэр. Хас тэлэгэ айыа кэригэ оёо сипата чаааарар. Сыйнаа бууларын курдук, сыйынны күмүз оскула оёолоругар аналлах араас хайыахалаах шаадырлар үлэтэрин үгэс. Холобур, Союумен бөлүөлөгүгүн чугас сылар Хорбут уоһша Ойуун Уулаабыт алыастарыгар «Уус кыһата», «Быйан» оёо сыйнаанар шаадырлара кыи саадалаһалыгыттан үлэтүүннөр түмүктээн эрэлтэр.

Ушунгагар сынныңар беланакы шрә

Тийвэл тэтгэхсэргийн хэлтэс сэлүүлээр ону тэтг
содууур илгээн даярыглан, үөрлөр үүдэй бодо
буулаа. Лаагдлар үлгэрийн уонна олорор
үлгэрсодууларын коро-иго үлүүс даяалтатын
содуоннай савстарын ситэ туола илик ололор
дывалаларын корор уонна киинлэр быраагтарын
комускуур хамыһыйа биһилтэх савэрэтээр С.С.
Верхонцева, үлүүс үөрлэрийн савалтатын нитэр үлгэр
отделын икислелинэ Д.А. Ишариснов, улуустаагы дитэ
үлгэрийн уонна ыччиг социальнай-психологическай
ойбуудун киинин психолога А.А. Седывишева бара
сырыгтылар. «Уус кыһаг» уол ололу айылгада,
тимиритэй уһаарга үөрлэр лаагдлар уонсайа 12
үөрлөмчн улуулар. Киинлэри уус илгитэр В.С.
Попов-Бааха Уус, коруог маастарыра П. П. Соловьев
уонна Б.Дьяконова үлүһаалар.

Лаазыр намазлыгы С.Д. Соловьева: «Улаштар лаазыры» от ийин 3 күнүтөр келбизер. Олуз үчүгүйдик сыйдашар. Манжа ууналарынын тапкан араас сын-шар усунуубууларга тарилант. Күннө биретт толо-хана айналышар, күүсөтөк үлөз сыйдашарын быһыгытанын сибирһэй эт-ас көрүлөт. Быйыгы сылга быһагы оторонкор дьыагытэр ийиэ барыахтара. Таптайылыттан салгаан кыһылар тийиэ бейлэрэ отостон тимириитон тутуу ымыгытанымыгытын билескөтөр дин салыбыан. Улуустанды етолордай сыах «Хоту-теги» дин тарилаттан үс балаакка аҕалан турордулар, салыааччы

“Уус кыятын” инициаторчигээр

В. Е. Поповка махталбыг улахын. Бу лавуур кунитэр салалгаларынын тэрилтэн үгэлхирэ, — диги билиһини эрэг. Лавуур саамай кыра саастах нигилсочитэ, С.А. Новгородов аатын Чуурыл орто оскулатын 5-с кылааһын үөрөнчөчигэ.

«Бийиги лаазырыбынгар 29 оѳо сыннылар. Икки бастылаан, бир сөзү» инструктор, бир медицина үлгити билтир. Оѳокор манча күн бокуойи сууктар, с п о р д у н а н

**ДУОҖУЙА СЫННЬАНАБЫТ,
ДЬАРЫКТАНАБЫТ**

дьярктаналар.

айыңда адал маңырууларынан сыйлашып, өрүс улуор тахсан Тейэр Хайа аялгылар чымыннырн оторолор. Күн аягы согул дэлуу бгыарамылг көрүһүнэрбиг. Ол курдук, бүгүн Тагта улуунун Ытык Күөлүгүн акробетна улуулачыта Иван Тобуналов кэлгн оңолору кытары көрсөтгө, маастар кылаас көрдөрлө. Сарсын устедуоннар эгэрелтгөрө тахсан оңолору кытары көрсөтгөрө бгыалгынар», — дигн лааңыр намалына Т.Т. Брыгаева кпсипир.

Айтал Сибиряков 10-с кылаас уонна Айтал Собошкин 9-с кылаас үөрөнөөччүлөрү: «Лааҕары суус собулуттубун, сарсыардаттан дьарык. Бары ыкса билистибит, дойдордосубут. Басыташылларбыт интэриэһингэй тэрээһиннэри ытталар, куйаас күнүрүз дуоһуулаа согушубут. Оссо дьаны ор манньык лааҕарга сывлынаахпыттан баҕарабыт», – дьээн үөрэ-көтө сөбүлүстүлэр.

Семен ЖЕЛРИНСКОЙ

¹⁷Бийен¹⁷ дингүр джарып:

Кэпснэхний баџарабын

ДМИТРИЙ ФЕДОРОВИЧ ТУЪУНАН ИЪИРЭХ ТЫЛЛАР

[illegible]

Оро дайдуца айлууд, аянаш
 кэлибит дьон бука бары тус-
 туһунан керүүлээх, олохтоох
 буолаллар. Ойгон майгы-сир
 оттуһун олох дьаһаны тус-тусалар
 — сорохтор оро биэро
 сыдыллар, иккестэр харыга да
 санарбаглар, сорохтор кэксээни
 бааран тохтооботтор, апылтар
 дьаһалаахтар, илпинкини ого
 керобут дьезчилэр да бааллар.

Ойгон билиги агабыл
Дмитрий Федорович (жогзым
Людмила агага) элбэх санага
суога, пс көрүгүтүн көрдөххө
сөргөз, маэли оро аныына
гарааммын баттааааа, омос
көрдөххө салайааччы курдуга,
ыраа-ччмис туттуулааа. Бирд
да улаханнык сантарбит, эмэй,
көпсөтпөсөт, дыун.
габаарыстарын, аймактарын
маэли өйүү-сурага сыллаа.
Кутүт буоохулуттан биргэ
бодорууан, ага дөтөн билбөтөх
күнн минт бөрү сөгөдөтөн, биэр
тылы булан, ылаан-бөрсөн калк-
кит. Намырыкыга баран
истарбит, байбал эмис собоу
күсүлүтөн ииниинир, куе-хаас да
булуурбут, куобастылар да элбик.
Ити дугары оңоннорбут маэли

үеро-кото сыдыара, биһи
муодуруурум баара биһигэ дэ
үлэтин, сэрингэ сыдыабытын
туһунан ахсыбал бислара.

Дмитрий Федорович олус
зүрх таагарьтаар, үстийн дэ-
сүүнбүтэн зүрх кишини биеэр
Саамай куугуулах ысгальтай
дойдултан Сэлэн Борзигтэн
Семен Петрович Макаров агаар
Төйсөн Бүтүр буолар. Кили хон-
калэр эрэ дэнэ сэргэсийэрэ
көсөөн элбиэр. Үгүс
көсөөлөрө юлхуос туһунан
буолар, алаастарынан оһорон
аастыт көмүрүн бу баардын
дуһуйа ахталар, бээр да алак-
нал үмүдүлүбүг басыага.

Дмитрий Федорович көргөнү
орто алектон тусарып, сооголун б
ошотун көрөн-нотон дьон
ошортоото. Кыра саастарыттан
улаангыастарыгар дээр
бубойдартон орун-ошутуларын
булартаан кыи-хара ошортоото.
Ол туошута ошолор уоронон,
улаангы, көргөннотон Дмитрий
Федорович 100-с сенинра, хос-
хос сенинро бубутулар. Инигэн
ордук көрө бу орто дайыта туок
баар бубутой!

Ласпыны ахтар-саныыр

араастах, олгон суух бусдуу
кишй тулушан, ошно эбин байгити
тулушан келсэмөө; бол сөрингө
сүлдэбытын тулушан элбэх
кишй, табарыстара билбөкөс,
истибөкөс сүлдэр кишйэрин
тулушан. Дмитрий Федорович
олорон аастыг олохун 43 сүлдэн
партияга анаабыга, элэр ыччалы
байгити холосуртан үерэллэгэ,
норуот дэнтсэх байаага, партия
анаабыг сирлэригэр,
тэрэгтэлэригэр

субастахтык үлгитөн ааслыта.
Кини туһунан үлгүлүнэххэртэ,
бииртэ үлгүлүбүтүрө махтан тыл-
ларынан ахталлар. Эбэхэтин биир
хосбулуру аҕалыам. „1972 сыл-
лаахха Дмитрий Федорович
Дьячковский начальнигынан
үлгүни кылбыт. Эрдэ үгүс салгыыр
үлгүлүрү саваныбыт буолаан
уопуттааҕа, үлгүлү-хамнаһы
агыарыта саванылааҕа, төрөйөр
досурдааҕа туту биллибит.
Төрөйүбүтүн салгыыр аггарааҕы
итиг аҕаллах эдэ, саваныаҕыбыт
механик, захоз, кылаадыансык
үлгүлү барытын бэйэ-төлөрүрүт,
— диир лесопункт бөлүгүмүз, 33
сыл суоптараабыт Николай
Оксененчиков аҕар.

Онтон чутас бырагта,
коммунист, СО кулчууратын
үтүгүгөх үлөһүгө Василий
Николаевич Дьячковский,
Дмитрий Федорович үлөһүгө
актыг аюубун тогору сырткар
кулчүмөзүйүн билебин, кани
үлөһүгөхүгө, биир колүгө
дөөһүнө көм-күрдүн тэтимин
билетин билгит көкөбитигэр
суохтар. Ол эрэри чигиний, көнө
суобастах үлөһүгө билгит
баар дөөһүнө үтүө холобур
билгитинан буларын билгөс —
Дмитрий Федорович ыччат
дөөһүгэр элэбин. Эһиги аңаңыл,
элэңит, хос элэңит кулчүк
чигиний, көнө суобастах дөөһүн
буһаңа кулчүтүн-айыһы", дөөһүн
суруйар.

Бүгд сэтгэвчид зориулсан үйлчилгээний байрны хувьцааг олгох үндсэн зарчмыг тусгайлан дурдсан байна.

Бүтэцлэлт Дамтрийн Фелорович өлсрөн засныг олохуйн Одооро, сонгоно, жос сонгоно, залгаа турохотара, дисж эрэнжн туран бу калас суруууубун түмкүүбүн.

I. C. ILATOHOB, KVTYOTI

Айар аргыс

“Сага олох” хайнамт анал сыһарыыта

ДМИТРИЙ ДМИТРИЕВИЧ СОФРОНОВ – БЫРААС УОННА СУРУЙААЧЧЫ

Дмитрий Дмитриевич 1932 сыллаахха ыам ыйын 25 күнүгэр Чурапчы оройуонугар Хадаар нэһилиэгин Уорба учаастагар төрөөбүтэ. Аҕата Дмитрий Дмитриевич Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыгыһылааҕа, Сталинград куорат көмүскэлгэр 1942 сыллаахха өлбүтэ. Ийэтэ софотобун үс бэйэтин оҕотун кытта икки оҕону ииппитэ.

Дмитрий Чурапчы орто оскуолатын бүтэрээт Кылай Норуолунай Өрөспүүбүлүкэтигэр Порт-Артур куоракка зенитнэй-артиллерийскай чааска расчет хамандырынан сылбылбыта. Маны тэҥэ түөрт уостаах зенитнэй пулемет завод хамандырынан солбуйааччыта этэ. Манна сулууспалыы сылдьан Корейда сэринилэспитэ. Онно «За боевые заслуги» мэтээлинэн наҕараадалааммыта. 1961 сыллаахха Благовещенск айдаты мединститутка үөрэнэн эмтиир быраас идэтин ылбыта. Чурапчыга биир сыл участкай бырааһынан үлэлээбитин кэпсэ 1962 сыллаахха

СЛСР доруобуйа харыстабылын министиритибэтэ Москвааҕы ЛМ Сеченов аатынан мединститутка ординатураҕа ыппыта. Ординатураҕа бүтэрэн психиатр-быраас идэтин ылбыта. 1964-1987 сылларга

Дьоккуускайдаагы өрөспүүбүлүкэнискэй психоневрологическай диспансерга ординатор бырааһынан, отделение сибидиссэйинэн, отдел сибидиссэйинэн, кылаабынай быраас солбуйааччытынан, кылаабынай бырааһынан үлэлээбитэ. 1987 сыллаахха сахалартан аан бастагынан Феодосияга психиатрия, наркология Харьковтаагы «Дар» НЧИ филиалыгар алта ыйдаах Довженко ньыматынан эмтиир кууруска үөрэммитэ. 1997 сылтан Довженко ньыматынан эмтиир практик-быраас быһыытынан билэр. Кэлинки аҕыс сыл устата 13000 арыгы дьаллыгар ыларбыт дьон киһиэхэ эмтэммиттэрэ, 90 %-ра чол олоххо төннүбүттэрэ. Бу үлэтигэр научнай торукко олоҕулар. Өрөспүүбүлүкэ

саамай кырдьаҕас психотерапевт бырааһа, Киевтаагы традиционнай суох медицина академиятын академига уонна профессора.

1988-1995 сс. Дьоккуускай куорат 1-кы нүөмүрдээх поликлиникаҕар психотерапевт бырааһынан, 1995-1997 сс. Дьоккуускай куорат администрациятын баһылыгын солбуйааччытынан үлэлээбитэ.

Кэргэнэ Зоя Федоровна быраастерапевт, уола Александр Дмитриевич СО (Я) НА Региональной экономика үнүстүтүгүн учуонай-сэкиртээрэ, экономической наука кандидата, кыһа Татьяна Дмитриевна «Сибирский деликатес» ААО тэригтэрэ инженер-технологиянан үлэлиилэр.

Киһи сэггэ киһигэ сахалыы уонна нууччалыы тыһынан тахсыбытара. “Ыһык суол” (1990 с.), «Бизэ үрдэл» диэн поэма (1995 с.), «На земле детства» (1998 с.) угуусубуу баччаатэммиттэрэ.

БИЭС ҮРДЭЛ (поэматтан быһа тарды)

Тыыллан-хабыллан,
Саллааттар курдук судургутук,
Тыһаабыт-тыбыырбыт
Билсэн-добродоһон,
Алдьархайдаах уот сэрии
Биир-икки хонук иһигэр,
Аатырбыт Москвамтан
Убай-быраат курдук
Арбаа диэки бара турара.
Уолсай тылы була обуотулар.
Юхнов куораттан антах
Куйабыл курдук хатынгыр,
Урусхаллаһыылаах кыргыһыыга
Кукуев диэн взвод командира,
Кыһыл Армия салгыы
Иркутскайтан кэлбит нуучча,
Кыайан кимэр
Эдэркээн лейтенант,
Кыаба суох буолан,
Сибиряк эбиккин диэн,
Дивизия тыылтан кэлиэхтээх
Сэргии биллэстэ Сэмэнниин.
Чингэтинни күүтэрэ.
Атын да байыастардыын
Ол одун сахха,
Атас-доброту буоланнар,
Охсуһуу уоттаах толоонугар
Кыргыһыы кытаанабын
Саха сириттэн эмиз
Кыратык мүлүрүтэ түһээрэ,
Саллааттар кэлбиттэрэ.
Кыыс-дьахтар да туһунан
Олор ортолоругар
Дьээбэлэһэн кэлсэтэллэр,
Оттой уолчаан көрүгнээх,
Дьыннээх олох кэрэтэ
Сүүрбэ түөрт саастаах,

Онно барарын санатыһаллар.
Сүгүөх-көтөбүөх кизптээх,
Уолан дьоннор буоллахтара!
Чурапчы Хадаар нэһилиэгин
«Кэргэнэ суох киһи
Чулуу уола,
Курунах мас кэризмэ! – диэн,
Семен Флегонтов диэн
«Кэргэннээх, ололоох киһи.
Сэргэх сэрбэрэлээх киһи баара.
Өрүү күөх турар
Саха уолун, булчут бэрдин
Үөл тиит кэризмэ!», – диэн,
Саамай бастаан кэлиэбиттэн
Сэһэннэрин билгэрээтэллэр,
Сапернай батальонна анаатылар.
Сэргэхсийэн, күө-дьаа буолаллар.
Сыалын-соруугун
Абыһах хонук иһигэр,
Бэрт мындырдык
Арбаа кимэн киириилэргэ,
Билиһиннэрен үөрэттилэр.
Сапердар хас да төгүл
Дивизия разведката
Сага кирбиилэргэ сырыттылар.
Түүнү харахтанан
Миинэни приборунан ыраастыыр
Өстөөх тыһылыгар киирээригэр
Бэрт сэрэхтээх сырыыларга
Сапердар миинэни ыраастаан
Барыталаан кэллилэр.
Суолаһан билгэрлэр эбит.
Ардыгар өстөөхкө кэтиллэн,
Өскөтүн
Автомат таһан арахсаллар;
Өргө сулугун сабаны да
Сорохтор сыһа туттаннар,

Сыһа тутуннаххына,
Миинэни дэггэһэннэр,
Миинэни эһэнгин бэйэнг
Былабайга да былдьааталлар.
Мэлийдэбин ол!
Ол курдук
Алдьархайдаах сэрэхтээх,
Охсуһуу уотун ортотунан
Ааттаах куттаатлаах
Уол үс уһуктааҕа
«Идэс» аһаммытын
Сэмэн Флегонтов
Итиннэ киһи өйдөөбүтэ.
Буулда ардабын быһыһынан,
Суолларга иитиллэр
Миинэни ардынан
Суоһар миинэлэри сэргэ
Мындырын бэрдинэн ордон,
«Сюрприз» диэн ааттаах,
Укулаат тимирдии хатарбаата,
Сүрдээх-кэлтээх
Улам-улам буста-хатта.
Олоппоско, аанга,
Бары ол хорсун быһыһытын
Остуол чаһытыгар иитиллэр,
Манна олорчутун ахтыбаллым.
Ону тыһыттаахха
Бүтүннүүтүн суруйар буоллар,
Дэлби тэбэр
Бүтүн роман айыллыах этэ.
«Дьикти» миинэ
Онон бу поэмаҕа
Эмиз баар эбит.
Ордук чорботон
Саллааттар барахсаллар
Орден ылбыт түгэннэрэ

Ойууланан-дьүүһүнэнэн көстүүхтэрэ.

Балаһаны бэлэмнээтэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Азизлер сурагыз: тиктеп оқып
жеткендер сонансыңлар тиктеп
түзетер болмайтын. Сурагыз: айақтары
айақтары келермектестеріңер
келермектестеріңер түзетер болмайтын.